

00 Kr

2947
an

43
46

DISSERTATIONEM
CHIRURGICO-MEDICAM
DE

PARONYCHIA,

PERMITTENTE

GRATIOSISSIMA FACULTATE MEDICA
ALMÆ ELECTORALIS VIADRINÆ,

PRÆSIDE

DN. BERNHARDO ALBINO,

PHILOS. & MEDICIN. D. P. P. ORD. SERENISS. ET.
POTENTISS. ELECT. BRANDENBURG. CONSIL.
ET ARCHIATRO,

*DOMINO PATRONO ET PRÆCEPTORE SUO,
NUNQUAM SATIS SUSPICIENDO*

Ad Diem 2. Novembr. Anno MDCXCIV.
publicæ eruditorum indagacioni
permittet

NICOLAUS PRIVIGYEI

N. Hung.

*****:*****

FRANCOFURTI ad VIADRUM,
Typis CHRISTOPHORI ZEITLERI

43

[Faint, mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, including words like "PARONYCHIA", "DIREKTOR", and "RIVIERE".]

NUMINE PROPITIO.

Nondum eo loco mea studia in Re Medica esse sentio, ut in publicum prodire & insigne artis specimen exhibere possim: Ingenii mei tenuitas rerumque amplitudo & pondus incommensurabilia sunt, ut silentio facile futura sit venia, eo verò rupto exprobrationum, quibus quod regeram habeam nihil, nullum fore numerum facile prævideo. Hoc tamen cum rationes domi meæ notæ à me exigant, missis gravioribus, cum capiti mederi non possum, Reduviam curabo; circa extrema occupabor, ne illotis, quod ajunt, manibus, qui in Artis Medicæ limbo hæreo, in interiora ejus irruisse videar. Quod dum facio Reduviam tamen non curo, si enim affectus truculentiam, medendi difficultatem & subinde crudelitatem intuearis, hunc facile plurimis anteferri, mecum, qui propriam experientiam edoctus hæc scribo, fateberis. Curaturus igitur Reduviam tuam B. L. imploro benevolentiam obnixè rogans, ut conatus meos benignè interpretari & mihi bene cupere velis.

A:

Th. l.

PARONYCHIA Græcæ originis vox est, à primitivo ὄνυξ unguis oriunda quæ ferè semper *παρωνυχία*, vel *παρωνυχίς*, subinde tamen etiam *παρωνυχία* scribitur, huic morbo tributa, quod ad unguium radices malum nascatur. Latinis hic Affectus dicitur Reduvia, Redubia, Ridivia, Redivia, Reluvia aliis à luendo seu solvendo, aliis ab inusitato reduere, sicut exuvia ab exuere, cum nova fiat cutis & unguis vestis cujusdam instar regeneratio, aliis à redivire, quod resolvere est, aliis ab iduando seu solvendo suæ denominationis patrociniâ defumentibus. Pandalitium vel Pasfam vocat *Parac. de Apostem. C. 15.* Reduviam à Paulo Pterygion dici, ait, *H. Fabricius ab Aqua pendente Chirurg. part. 2. cap. 107.* Notat tamen M. A. Severinus Pterygion esse partis incrementum præter naturam, alias agnatæ oculi tunicæ, nunc digitorum, potissimum pollicum secus unguis exulceratorum hyperfarcofin, quandoq; ex Redivia neglecta & ab inflammatione in pus conversa. *Pyrotech. Chirurg. lib. 2. part. 1. c. 71.* Arabes Panaritium vocant. Batavi Vyt, Fyt, Fick. Itali Mal del Pino, quod rupto abscessu caro succrescens pinus formam habeat; Alii etiam Mal del fico, quod folia ficus arida & lac ipsius hunc affectum sanent. Germani den *Wurm* / quia in dolore aliquid quasi reperere sentiant, oder *das Ungenannte* / quod superstitiosi sine dolorum augmento nominari non posse sibi persuadeant, Hungari *Köröm* mellet *bör fölfoszlás, homlás, evesölés* vel uti sub Tit. Redivia Lex. sui Græco-Latini *Albert. Molnar* habet: Az *Köröm* gyökér mellet *börnek fölfoszlása* megévesülése magis verò propriè *köröm*

röm méreg appellant. De his similibusq; si plura desideres adi *M. Glandorp Meib. Med. Paron. cap. 6.*

II.

Plantis etiam hoc nomen datum est *ἐν τῷ παρω-
νυχίδας ἰατρ.* seu ut *Galenus de Simpl. Med. fac. lib. 8.* ait: ab
effectu quod Paronychias sanent, quæ inde etiam *Fin-
gernágel-Kraut* dicuntur apud *Joh. Theod. Tab. lib. 2. c. 78.*
Quamquam nondum ita planum sit quam propriè her-
bam intellexerit Galenus, diversis namq; tribuitur,
ita enim Anthyllis nivea P.B. Polygonum maritimum
fol. alfinis Mor. *Paul. Hermann. Hort. Lugd. Saxifragia*
bulbosa montana à Fabio Columna, Adiantum al-
bum à Dodonæo, sed quo jure jam non disquirimus,
appellantur.

III.

Reduvia olim alio, quàm hodie, sensu accepta
fuit, minusq; malum denotavit, quo sensu illam M. T.
Cicero cum pro Sex. Roscio Amerino diceret, inquit:
*Intelligo me ante tempus judices hoc scrutari & propemo-
dum errare, qui cum capiti Sex. Roscii mederi debeam redu-
viam curem.* Adeò ut in proverbium abierit apud
Græcos pariter atq; Latinos, quo is de Reduvia con-
queri dicebatur, qui omisfis gravioribus circa mini-
ma occupabatur. Quod cum de malo truculentissi-
mo dici non possit, ut etymi ratio constaret, illum
affectum per Reduviam olim intellectum credunt,
cùm cutis, quæ radices ungvium attingit, finditur at-
que resolvitur, Germanicè *Neit-Nagel*/verum hujus
consideratio mei instituti non est.

IV.

Sed illum considerabo affectum, cum extrema
digitorum exquisitissimo corripuntur dolore, qui

A 3

non

6 *Dissert. Chirurgico-Medica*
non rarò per totum brachium extenditur, pulsatili
vel rodente, aliquando cum, aliquando sine tumore
notabili, febris adest continua, adest subinde lipothy-
mia, ossa quandoq; prius quàm credideris carie ar-
roduntur, sæpè pustula apparet rubicunda, quâ aper-
tâ tenuis & acris effluit ichor, digitus inflammatur &
inflammatio in apostema vergit, eschara remota lu-
xurians caro propullulat, interdum ante factum,
apostema sphacelatur. Quorum omnium symptoma-
tum tam pertinax atrocitas est, ut ex Gvidonis Vi-
gonisq; sententia æger sæpè moriatur.

V.

Notant Practici nec æqvè semper truculentam
nec æqvè profundam esse, duplicemq; esse Parony-
chiæ speciem, alteram ad unguis radicem nasci ac
plerumq; in superficie duntaxat cum nonnullo dolo-
re, alteram verò profundam juxta os sub periostio
cum acerbissimo doloris sensu, *J. Vigier. Chirurg. L. 1.
cap. 44.* Signa quibus ab invicem discernuntur, mul-
tum enim in cura refert ea scire, notat *J. de la Char-
riere dum cap. 37. scribit: Ordinariò, ejus statuun-
tur dua species, in una materia est sita inter periostium
& os cum ardore & dolore acutissimo, pulsatione profunda
magna tensione & febre ardente; in altera, quæ modo in car-
ne sita est, calor minor, minor dolor, pulsatio non adeò pro-
funda, minor tensio & fere nulla febris sentiuntur.* De spu-
ria, quæ medium & tertium articulum digitorum-
que interstitia non raro occupat, nihil addo, cum
nec proprie Paronychia sit, nec cura multum variet.

VI.

Causæ Procatarticae hujus affectus ita observa-
ri nequeunt, cum ex improvise homines cæteroquin
sanissi-

fanissimos, nullo prægresso errore invadat. Sunt tamen quandoq; tales, nec improbable mihi est, quod notat *F. Platerus* scribens: *Sic non minimam inflammationis illius, circa unguium radices, Paronychia dicta, suboriri solita, causam esse observavi, quod ancilla, quia vasa immunda aqua fervente, intus abluere solent, digitos frequenter perurendo, adeo ut ungues illarum, cum hoc sæpè fiat, incurventur, hoc malum sæpiusculè sibi accersant.* *Prax. Med. Tom. 2 cap. 17.* Confirmat hoc *M. Glandorp.* dum se Coloniae & aliis in locis, ubi ex ipsæ aqua, quâ immunda vasa purgare necesse habent, cineribus repleta, hunc frequentem magisq; contumacem doloribusq; insequioribus præditum affectû reprehendit. *Math. Med. Paron cap. II.* Rarior observatio est quâ mulier in cardialgia vehementi cû ardore circa præcordia cura feri lactis caprilli per mensem usâ in sinistra manus tribus digitis paronychiâ longè dolentissimâ correpta est; cumq; eâdem rursus tentaretur cardialgiâ & caprilli lactis feri usum repereret denuò Paronychia dextræ manus auricularem & indicem sinistra occupavit. Ejus etiam octennis filiola, cum serum istud hauriret, in apicibus digitorum aliquot Paronychiarû præludia sensit, quam annotatam vide in *A.N.C. Dec. 2 an 10. obs. 187.* Externis causis etiam contusiones, puncturæ in extremis unguibus &c. annumerantur. Nentibus etiam, digitis indice ac pollice emungentibus, digitos fugentibus, semi cincta pliantibus, manusque frequenter sapone cui permistum oleum tartari lavantibus hunc affectum frequenter accidere cognovit. *M. Gland. de Paron. cap. II.*

VII.

Causa proxima hujus morbi & symptomatum qualis sit inter Medicos non ita convenit. Sangvinem tenuem & biliosum vel exustum & melancholicum culpatur Fallopius de tumor. prat. natur. cap. 20. sin priori cum eo consentit P. Forest. Obs. Chirurg. lib. 5. Obs. 16. in hoc D. Sennertus Prax. Tom. 3. lib. 5. Part. 1. cap. 14. Humorem virulentum & venenatum, A. Parvus Chir. lib. 8. c. 21. acrem atq; malignum. P. Barbete Chirurg. part. 2. lib. 1. cap. 15. volatilem aqvæ forti analogum. H. Overkamp. Chirurg. part. 1. c. 7. acido acrem & acri salinum, simulque volatilem, aqvæ stygiæ haud absimilem præterquam quod hic multo volatilior sit. J. Munnicks Chir. lib. 1. cap. 29. effervescentiam & alterationem particularum biliosarum & sulphurearum sanguinis. J. de la Charriere Nouv. Oper. de Chirurg. cap. 37. Materiam ex qua nascuntur vermes transmutari in duos exitus, ut in vermem ratione putrefactionis & in apostema radicale causa loci. Th. Paracelsus Chirurg. Min. Lib. 3. Cap. 3.

VIII.

Culpâ sanguinis quandoq; fieri ejusq; intemperiei originem aliquando deberi nullus inficior, id verò semper ita se habere mihi vix persuadeo, cum cujuslibet temperamenti homines nulla habitâ ætatum ratione sanissimos etiam ex improvise corripiat, quod ita se non haberet, si non nisi ex intemperato sanguine proveniret, cum intemperies istæ nec in momento fieri nec rursus cessare possint, curata, verò Reduvia intemperiei nulla restant vestigia. Ipse etiam Fallopius mecum in eadem versari videtur sententia cum scribit: *Si in principio vocati eritis non faciatis*

De Paronychia.

ut faciunt recentiores, qui hanc valde timentes communiter
venam secant, alium leuiunt & cum pharmacis bitiosum
humorem educantibus corpus expurgant: tenuem etiam vi-
træ rationem instituentes: Si enim scirent qua ratione ista
tractanda, non devenirent ad hæc, sed sine his locum affe-
ctum sanarent. Humorem esse virulentum, vene-
natum & malignum largior omnino, dummodo in quo
vis ista virulenta, maligna atq; venenata consistat
paulò explicatiùs diceretur. Vermes adesse, rodentis
doloris sensus per vasos tenet ægros non modo, sed
observaciones etiam id testari videntur. Singularis &
huc apprimè faciens illa est, quam notavit Joh. Agri-
cola scribens: Ein wunderlich Ding ist es mit dem Wurm
an den Fingern / daß derselbe so einen grausamen Schmer-
zen / und so ein gefährliches Geschwür erwecket / und sagen
die Galenici Medici, daß er von einer solchen scharffen
Cholera komme / welche sich in den Finger setzet / und Die-
ser Meinung bin ich lange zeit gewesen / aber ich habe her-
nach gesehen / daß dem nicht also / sondern es ist ein wahrhaf-
tiger lebendiger Wurm / welcher an den Fingern und son-
derlich an den Fingern aus einer putrefaction geböhren
wird; und so er nun geböhren ist / so fangen die Wurzeln
des Nagels an zu schwären / brennen und lauffen auff / und
nagen als ein Holzwurm / und wann er nicht getödtet wird /
so wird das Geschwür groß / und fället mit der zeit das gan-
ge Glied hinweg / und dieses hab ich gesehen an einem Kna-
ben unter dem Herrn Heinrich Schencken Frey. Herrn zu
Zauttenburg / der hatte an dem Finger grausame Schmer-
zen / daß er oft vermeinte er müste von Sinnen könen / und
klagete meistens theils / daß es in dem Finger also nagete / daß
ers eigendlich fühlen könte / als wie eine Mous an einem
Kindelein Brot / und hatte das Geschwür ein Löchlein bekom-

B

men

men. J. H. der Herr ließ den alten Herrn D. Zach. Brendel/ Simon den Balbier von Zehna/ und mich dazu holen/ ob wir doch den Knaben von den Schmerzen helfen könnten/ der Knabe bestand drauff/ es wäre etwas lebendiges in den Finger/ wir woltens nicht glauben/ ob wir schon bey dem Paracellso gelesen / daß es ein rechter lebendiger Wurm wäre/ so gaben wir ihm doch keinen Glauben/ und meyneten/ es wäre lauter Phantasey/ ich sagte gleichwohl/ wir müssen den Knaben von den Schmerzen helfen/ es wäre uns sonst eine grosse Schand/ wann wir nicht einen solchen Schaden solten curiren können/ wir legten darauf was wir wolten/ das Geschwür zu vertreiben/ es halff nichts/ und war doch nicht ein rechtes Geschwür/ es lieff nur meistens ein gelbes und rothes Wasser heraus/ und konte der arme Knabe im geringsten keine Linderung finden/ und damit er nicht ganz vom Verstande/ durch das stetige Wachen kommen möchte/ gaben wir ihm bißweilen das Laudanum Opiatum ein/ aber es halff was es konte / dann der grosse Schmerz ließ ihn nicht ruhen/ endlich setzte der Balbier an den Ort/ da der Knabe wies/ wo es so nagte/ ein Corrosiv, und machte ein Löchlein/ es gieng aber nichts heraus/ und als wir recht darzu sahen/ so bedünckte uns/ als wann etwas braunes darinnen lege und bewegte sich/ da griff der Balbierer mit dem Instrument hinnein / und langte es heraus/ da war es ein brauner natürlicher Wurm/ und war rauch/ war ohngefehr so groß als ein kleiner Haselwurm/ doch war er nicht so rund. Darauf sagte der selbige Herr D. Brendel/ nun sehe ich daß Paracellus kein Narr gewesen/ Er hat die Natur besser verstanden als die Alten/ davon wir so hoch halten/ und vermeinen sie können wie der Pabst nicht irren/ Sie mögen so lange von ihren humoribus schwagen so lange sie wollen/ so sehe ich gleichwohl

wohl ein lebendiges Thier / und keine Choleram oder Melancholiam, und so bald der Wurm heraus kam / alsbald war der Schmerz hinweg. *Chirurg. parv. Tract. 5.* von den Wurm. *Experientia obloquerer si hæc in dubium revocarem præprimis cum vermes in aliis corporis partibus solidis generatos passim observatū legatur, & J. B. Tavernier. Persianiſcher Reise Lib. 5. c. 22. referat:* In dem das Wasser in Lar in Persien lange in denen Eisensternen stehet und faul wird / wächst eine grosse Menge kleiner Würm davein / ja ob man es schon durch ein rein leinen Tuch lauffen läßt / kan man doch / wo etwas scharff daruff gesehen wird / etwas fleines wahrnehmen / so der Samen der Würmer ist. Solch faul Wasser verursachet sonderlich an Schenkeln und Füßen große Würmer / und habe ich in Paris einen dergleichen dritte halb Ellen langen Wurm über den linken Fuß / auch einen andern unter dem Knochen des rechten Fußes einer halben Ellen lang heraus bekommen. *Semper verò causam Paronychiæ vermen esse hæcenus mihi vix persuadere patior: reperit enim statim sub cute &c. ad unguam semper nonnihil ichoris, quâ maculâ incisa statim cessavit dolor. G. Fabricius Hildanus Observ. Chirurg. Cent. 1. obs. 97. Illud etiam quotidie observatur, nec ichor ille unquam suppuratur.* IX.

Humorem corrosivum aquæ forti non dissimilem esse, tum ex ichore in macula contento, utpote qui nunquam suppuratur, tum ex atrocitate doloris, nervos tendinesq; rodentis, tum ex carie ossium, consequente colligo, hæc namq; nigredine tetra affecta & quasi calcinata, cinerei coloris & friabilia fuisse in digito abscisso, legitur apud *Th. Bonnetum Anat. Pract. Lib. 4. Sect. 2. Obs. 16.* Rationem verò hæcenus reperio nullam cur illum volatilem esse putem. Vo-

latile enim & fixum cum merum denotent respectū,
 & quæ in igne fixa in corpore sæpè sint volatilia,
 hic proinde deberet dici respectu corporis, in quo est
 & quod afficit, volatilis, id est deberet abire in auras,
 vel per corpus oberrare, & successivè hæc vel illa
 membra occupare, sed neutrum horum fit, quin po-
 tius ubi semel hæret, ibi vix ac ne vix unquam dis-
 cutitur, & nisi ferro rem fueris aggressus, permanet
 donec partem ad internecionem usq; deleverit; quod
 si fixum dici non debeat, nescio quid fixum dici pos-
 sit. Præstaret forsan si volatilis foret nec enim tam
 præfractè hæreret, sed vel de membro in membrum
 iret, vel in auras evanesceret, quæle quid in arthri-
 tide vaga observare est, sic per intervalla dolerent
 membra, requies concederetur ægro, partibus affe-
 ctis non immineret mors, tum interea temporis me-
 dicamentis malum aggredere mur. Judico proinde
 acidum esse humorem qui in vesicula colligitur, quia
 salia acida sunt, quæ maximè corroduunt, quæ cariem
 ossibus inferunt, quæ atrocissimos dolores faciunt, quæ
 magno numero in sanguine humano reperiuntur,
 & funesta in partibus solidis sæpè dramata ludunt.
 Quod verò in vesicula colligantur, id vel fortuitum
 est, vel à causis supra Th. VI. memoratis externis o-
 ritur, & cuicumq; causæ originem debuerit, aliud il-
 la contribuit nihil, nisi quod unum vel alterum tu-
 bulum obstruat, quod cum causæ externæ præsent
 perquam facile, illas etiam sæpè non animadverta-
 mus, vel animadvertere possumus, à minimis enim
 dependet circumstantiis, hinc est quod ex improvi-
 so ægros corripit: sanissimus enim omnis noxæ ex-
 pers sanguis habet & habeat oportet in se salia aci-
 da, sed quoad illæ aliis corpusculis diluta ac involuta
 sunt,

funt, unaqve cum iis in circulum eunt, non nocent, cum autem propter natas obstructions sistuntur facile fit, ut magna aqvearū aliarumq; minorum & volatiliū pars abeat, hæc cum paucis aliis hæreant suisq; spiculis nervos pungant & scindant, quæ si pauca fuerint, si in extremis digitorum articulis substituerint Paronychiam, si plures & in aliis partibus substituerint alios affectus faciunt.

X.

Exquisitissimè dolet digitus qui quoad profundior eò atrocior dolor est. Vel enim rodunt periostrium ea scalia, vel nervos per carnosas digitorum pulpas distributos, cum hoc fit, minus, cum illud magis profundè dolent. Dolorem ab arrosis atq; vellicatis nervis, cum periculum ruptionis iis imminet, oriri, cumq; eo periculo aucto augeri lippis ferè & tonforibus notum est. Notum pariter est nervos, cum musculos subingrediuntur, in communem illorum tunicam explicari & una cum expansis tendinosarum quarundam fibrarum extremis membranam musculi propriam constituere, è qua emissæ fibrillæ fibras tendinosas penetrent & in illas desinant: & nervi, qui musculū subingreditur, infinitas fibras, quæ sensum etiam fugiunt, ex utroq; latere emittere, quæ invicem contextæ tenuissimas membranas constituent, quarum innumera & subtilissima fila tendinosas musculi fibras ex tranverso penetrent, simulque operis textorii stamen æmulentur. Notum etiam est, nervos, cum in partes membranosas atqve adeò etiam periostrium inseruntur, ita extendi, ut ipsimet in eas, quas penetrant membranas, abeant. Notum deniqve est tendinibus nervosis in articulos digitorum

B 3

inseri

inferi musculos, unde facile concludes hic loci ab humore corrosivo exquisitè dolere ægrum, doloremq; illum exquisitum magis esse, si is circa periostrium hæreat, cum meros nudosq; ibi sossendat nervos, quàm si in musculis aut eorum tendinibus, cum hic nervi non ita nudi sed tendinosi vel carnosissimi fibris intertexti, adeoq; minùs corrosivorum salium actionibus expositi sint, aut ad minimum à pari salium quantitate tanto numero hic quam ibi tangi non possint. Vermem rodentem mentitur dolor, quoties salia impulsâ & commota in fibras adiguntur per intervalla eaq; pro modulo impulsus pungunt, non alio sensu atque si dentibus vermium roderentur, ex consuetudine namq; judicans mens illos revera tales esse firmiter credit.

XI.

Salia in periostrium vel tendinem vel carnem adacta & hærentia in eorum poris illos vel in totum obstruunt vel ex parte saltem, inq; casu hoc posteriore pernix adest æther, qui fulguris analogo motu per relicta fluit interstitiola, & vehementi suo transfluxu fibras solito vehementius concutit, humores rarefacit, quo ipso fibræ tenduntur fortius, iis periculum ruptionis imminet majus, unde digitus dolet, tumet, calet, utque verbo dicam, inflammatur, quæ in casu priori non ita observantur. Cum juxta fibras tensas excurrit arteriola, singulis pulsibus fibras ferit, periculum ruptionis auget, quod demum cum subsidente arteriola cesat, inde est quod dolor pulsatilis observetur. Etsi deniq; propter nimiam tensionem actu rumpantur fibræ resiliunt illæ in cincinnos, & tum cavitatem relinquunt, vicinos tubulos obstru-

obstruunt, quo ipso circulantibus humoribus intercluduntur viæ, illiqve in cavitate collecti acefcunt & in pus abeunt, & nisi in tempore remedia adhibeantur succus nutritius sine ordine fibræ apponitur & caro spongiosa pullulat. Aliqvando verò antefactam suppurationem pars sphacelatur, cum videlicet circa periostium acris colligitur humor, qui osâ statim una cum eo arrodât; facîle enim fit, ut cum partes istæ exsuccæ sint prius emoriantur, quàm pus colligatur.

XII.

Inflammationes majores & cum in vicinia majorum vel multorum sangvineorum vasorum fiunt, febres habere comites earumq; causas esse palam est: sed minor est hæc, inflammata pars oppido remota, & pauca minimaqve vasa sunt ut ab ea febrem continuam produci posse vix verosimile sit: crediderim igitur potius à summis illam fieri doloribus, qui adeò atroces sunt ut noctes fiant insomnes, partesqve vicinæ subindeqve totum brachium in consensum trahantur. Dolorum occasione vellicatis tam atrociter nervis spiritus non modò in partem affectam sed universali irradiatione per totum corpus & ad omnia viscera ruunt repetitisque vicibus suo influxu contrahunt concutiuntq; omnia & viscera & vasa, sangvinem humoresqve coaqvassant, motum eorum non modò, sed etiam mixturam turbant, & quoad durant turbatam fervant & sic febrem continuam faciunt. Quam quandoqve lipothymix comitantur, tum nempe, cum spiritus, quemadmodum ad reliqua viscera, ita etiam cor fluunt, ejus orificia coarctant, sangvinis egressum aliquantisper impediunt, ut ille
qvi

qui jam tum turbatus est, nec tanto impetu nec tanta quantitate arterias subeat, hinc spirituū minor copia, quam pressio pede sequitur lipothymia. Cumque lipothymia non multum à morte distet crediderim quandoque Reduuiam observatam lethalem, cum nimirum coarctatis vasorum tunicis cordisque orificiis sanguinis motus interceptus est.

XIII.

Prognosis variat, si enim malum recens & in partibus carnosis sit, citò & facilè satis in principio, vel curatur vel impeditur, non enim subito semper progreditur, novitq; Dn. Præses Virginem digitorum Paronychiis frequentibus obnoxiam, quæ cum imminet, de rosionibus, es fresse ihr darinn / aliquamdiu conqueritur, cui si temporius occurrat, malum antevertit, sin minus, patitur Paronychias sed hæcenus saltem subcutaneas. Si in profundo hæret vix spes est sine sectione curatum iri, quinimò si aliquamdiu duraverit, justus metus est os esse erosum, tunc prognosis erit difficillima, corrumpitur enim articulus & quandoque totus digitus eiqve nunquam sphacelus vel mors succedit: nec facilior inveteratæ & suppuratæ prognosis est.

XIII.

Plurimi Practicorum qui in sanguinem culpam conjiciunt à generali humorum evacuatione per V Snem & purgationem curam ordiuntur. Cum autem Paronychia cæteroquin optimè valentibus contingat, illam qua talem neutrum indicare, sed omnem Medici intentionem ad partem affectam, dirigendam putem. Cumq; macula ista humore acri plena vel statim sub cute, vel circa periostrium, hocq;

hocque vel in digiti parte anteriore, vel inter os & unguem latere possit, iisque in locis etiam observata fuerit, hoc curam aliquo modo variabit. In omnibus tribus casibus id agendum, ut humor ille acris involvatur & emolliatur, vel discutiat, vel educatur, quod facilius in primo quam secundo & hoc quam tertio casu fiet. Cum spes est medicamentis rem confici posse, emollientibus discutientia maritentur, fovendo digitum cataplasmatibus paratis è floribus chamomillæ, meliloti, sambuci, anethi. Herbis emollientibus, ruthæ, Salv. Sabin. seminibus lini, psyllii, sænugræci, cumini, papaveris, althææ, horumque farinis, ut & hordei, fabarum, althææ, quibus in dolorum atrociam jungantur hyoscyamus, tabacum, mandragora, opium, camphora, in lacte coctis. Eo spectant ferè omnia, quæ passim ab Autoribus tantopere laudantur, nisi quod nonnulla illorum magis discutiant, alia emolliant magis, alia utrumque, sed diversa proportione faciant. Digitum per longum tempus in ovo putrido detentum plurimos curasse per experientiam constare, alios eum in musculis putridis tenuisse optimo cum successu & magna cum laude, scribit *P. Forestus Obs. Chirurg. Lib. 5. Obs. 16.* Longa experientiâ se didicisse, quod lumbrici vivi impositi dolorem abstulerint: item remedium certum esse, si finetorum aqua, *Mist. Psüge* / madefactum linteum digito sæpius circumvolvatur, se item sæpius comperisse optimum successum ex Unguento parato ex allii unc. f. Asæ fetidæ drach. ij. simul in mortario tufis, & cum albumine ovorum in Unguento redactis, scribit *Joh. Agricola Chir. parv. Tract. 5.* Vermes in Dipsaco seu Labro veneris *Joh. B.*

C

reper-

repertos R. Dodonaus Herb. part. V. lib. 25. cap. 17. laudat. Unguentum populeum cum melle æquali portione mixtum & croci aliquantulum efficax est remedium. P. Vigierius Chir. Lib. 1. cap. 44. Cataplasmata oxalydis coctæ, recentibutyro aut axungia porci admixtæ optima esse & appositissima: Muscum nucis in vino coctum in momento sedare si digitus ejus vapor exponatur & deinde apponatur; mirabile item esse sal prunellæ & succum liquiritiæ applicata scribit D. de Planis Campy Chirurg. part. V. cap. 7. Porcinum stercus cum aceto decoctum super impositumque commendat Paracels. de Apostem. c. 15. Anferinū stercus calens adhuc ab anseris excretum, *Platerus*: stercus felium jamjam excretum, *Weickardus* lentem palustrem, *Valescus*: Radicem urticæ albæ cum vino coctam, *Dorncrellius*: Cruorem & pellem talpæ, *Helmontius*: Sperma ranarum & Sperniolam Crollii, *Ettmüllerus* laudant. Elixir suum balsamicū, quod sequens est: Rec. Rad. Angel. Imperat Zedoar. āā unc. f. Cubeb. drach. ij. Caryoph. Scrup. j. Croci drach. f. Castor. Unc. f. Gum. Galb. assæ foetid. āā. Unc. j. Benzoes, Storac. Calam. āā. Drach. j. Myrrh. Drach. iij. Mumia, Drach. j & f. Camph. Drach. ij. Tinct. Sulph. q. f. calidè applicatum, desuper imposito Cerato ex Gummatibus, Croco, Camph. &c. commendat J. Helv. Juncken, in *Compend. Chir. sect. 2. obs. 2. c. 12.* Pro indubitato itidem commendat H. Overkamp. Rec. Elix. Vit. Unc. ij. Spir. Ther. Matric. Myrrh. āā. Unc. f. Camph. drachm. i. Tinct. Castor. drachm. ij. Opii drach. i. M. in qvo calefacto digitus per duas vel tres horas detineatur, dein sequens cataplasma circum-

circumponit : Rec: Herb. ruth. salv. rorism. sem. cumini, fenic. āā. Ūnc. i. & s. macis, nuc. mosch. āā. drach. iij. Sabin drachm. vj Croc. opt. drach. v. ol. mac. drach. s. panis biscoct. q. s. coq. in vino Gall. & calidè singulis trihoriiis circumponatur. *Nieuw Gebowder. Chirurg. part. 1. cap. 24.* Si digitus in ferventem aquam vel lixivium demittatur, & inde iterum quàm citissimè eximatur, excoqui vitium & igne prævalente, discuti doloris fomitem & remedium esse singulare nec omnino falsum lege sis apud *M. A. Sever. Pyrotech. Lib. 1. part. 2. cap. 2.* Illudquè jam approbavit *Fabric. ab Aquap.* si in initio fiat, utpote, cum tunc statim discutiatur & educatur acris humor *Chirurg. part. 2. cap. 107.*

XV.

G. Fallopius solis repellentibus in initio negotium aggreditur, eosq; qui ad doloris mitigationem se convertunt pro ignaris habet; laudat omnia acerbata & repellentia, linteo aceto acerrimo madefacto digitum obvolvitur, vel succum limonum imponit, vel illum in succo agrestæ tenet, vel ex aliquo horum cum farina cataplasma facit. *Oper. Tom. 2. Tract. de Tum. c. 29.* Non adeò hoc improbare possum, constringuntur enim pori, effusio materiæ acris impeditur, præprimis cum ejus collectio non in profundioribus partibus fit (si enim circa periossium fiat, vix eo usq; penetrabit) ut & si subitò non colligatur, sed rosiones præcesserint, ex quibus concludatur imminere Reduciviam. Solis tamen adstringentibus non contentum forem; sed iis adderem tum anodina, tum discutientia, *Diascordium* videl. *Theriacam*, *Mithridatium* in aceto soluta & calidè applicata, aut insuper eum a-

C:

qua

qua vitæ vel supra laudatis spirituosis distemperata, facilius enim penetrant & mali fomitem attingunt. Aut si horum loco aquam auratam ad instar chalybeatæ per extinctionem paratam sumere quis velit, utpote quam solâ Paronychiæ dolores sedare, si digitus in illa aliquantisper calida detineatur, dicit *Georg. Hier. Velschius Microt.* 71. ad *A. N. C. Dec. 1. ann.* 4 & 5. per me licet. Et mecum sentit *M. Glandorp.* dum ait, repellentibus admiscenda esse ea quæ membrum confortant, quæque tonum ac robor partibus inde re possint *cap. 18.* additque: se ex omnibus, quos hucusque sub cura habuerit, nullum solis repercussivis ex toto curasse, sed leviora ex illorum usu aborta symptomata. *cap. 22. Meth. Med. Paronych.*

XVI.

Sed quando materiam acrem dissipare non licet ferro res agredienda est. Incisio, quam tantopere passim laudant Chirurghi, in digito fiat, sed quoad fieri potest sub initium, antequam tumor & inflammatio digiti eam difficilem reddant; *Guil. Fabricius Hildan.* ait se semper ad unguam sub cute nonnihil ichoris invenisse, adeoque superficialemodò vult incisionem, cum nec dolorifica sit, nec nervos aut tendines offendat, eam verò quæ ad os usque fit tanquam periculosa improbat. *Cent. 1. Obs. 97.* Rem hoc modo conficies, si sub cute collectus fuerit ichor, si verò ille circa periostium hæserit laterem lavabis nisi illa ad os usque facta fuerit. Explorabis itaque diligenter *Th. V.* an in profundo lateat nec ne, ipseque dolor index erit, in quam nam digiti partem incumbat, quamque regionem occupet, sitne ad latera, antica, an postica digiti parte, è regione enim fomitis incisio facienda

enda. Cùm superficialis est, res factu facilis erit; sed circa periostium si fuerit, digito asseri firmiter imposito ibiq; detento, cuspis vel acies cultri recta adigatur ad os usq; & juxta longitudinem ejus ducatur, ita ut vulnus in summo & profundo sit ejusdem magnitudinis. Si res ita patiat in lateribus digitorum fiat, ne perforator tendo lædatur; cùm deceptus fueris, nec simplex suffecerit, in altero etiã latere reiteretur. Sin verò in apice digiti circa mediũ fuerit, ibi etiã incisio fiat, dummodo enim in medio articuli inceperis tendinẽ non lædes. Inter ungvem & os si fuerit, trepano exfoliatio in medio ungvis foramen fiat, per quod culter adigatur ad os usq; ut ichori exitus detur. Operatione facta digito imponatur spiritus vini vel aqua vitæ in quo soluta Theriaca una cum camphora, vel urina vetus & putrida. Experientia comprobatur laudat sequens digestivum *J. Beverwyk.* Rec. Succiperici, Paludapii, Gentianæ minoris, millefol. absynthii, Chel. maj. Persicar. ãã. Unc. i. fs. mellis despum. libr. i. oleum hyperic. unc. vi. Thereb. unc. iij. alum. ust. drach. i. farinæ triticeæ q. s. M. f. linimentum. *Chirurg. cap. 15.* Cujus primam descriptionem, cum illud tanquam sumum arcanum in Panaritia laudet, vendicat Hugoni cuidam aromataro. *Pet. Forest. Obs. Chir. lib. 5. obs. 16.* Vel solo etiam & familiari Chirurgis digestivo aut si majori abstersione opus Ung. Apost. Suspecta tamen hic merito sunt corrodentia, tũ quod materia jam adsit acris, tum quod partes subjctæ sint tendinosæ: ad crebram experientiam provocat *Matth. Glandorp.* se nunquam facta sectione usum pyroticis cum successu, supervenisse enim ac insequutas ex horum usu, etiam si dexterrime imposita, ingentes & no-

vas inflammationes, sed se tuto, leniter etsi tardius balsamo suo hyperici hunc affectum debellasse. *Meth. Med. Paron. cap. 24.* His similibusq; facile curabis Reduviam, nisi os carie infectum deprehenderit, si enim illud fuerit, carie ossis juxta regulas artis curata suppullulabit caro vulnusque consolidabitur.

XVII.

Lazarus Riverius duo exempla refert quibus transplantatione Panaritium ipse curavit, in primo digitū in aurem felis imisit, quo facto per intervalla sensit calorē humeros & brachia invadentē, ac sensim descendētē cū gravissimo extremi digiti dolore, calore postmodū evanescente & paulo post denuo invadētē cum simili dolore ægraque intra horæ quadrantem curata est. In altero sensit per intervalla attractionem digiti in cavitationem auris, subitoque dolor totum brachium invasit usque ad humerum. Et in primo casu felis sese vehementer commovit, ut à duobus hominibus ægrè contineretur, in altero vociferatus est & intra duas horas doloris expertus æger fuit. *Observ. Cent. 4. Obs. 10. & 63.* Duo hic fiunt, dolor nempe primo sedatur, deinde felis eo afficitur? Quod dolor mitigetur non adeo quidem mirarer intuitu transpirationis felium, quæ digitum cavitate auris exceptum undique ferit, & ceruminis in auribus collecti, cū vel sola cerumina illita ex auribus auriscalpro excepta commendat *F. Joël Pract. Lib. 10. Sect. 41.* Stercus etiam felium jamjam excretum apposita reliqua omnia facile superare *A. Weikard. Thef. Pharm. l. 4. c. 1.* scribat. Felis igitur tūm transpirationis, tūm ceruminis particulæ à calore in digitum adactæ ad focum penetrando, humorem acrem vel
mitiga-

mitigare vel expellere possunt. Id verò miror, quod dolor selem occupet & in illam transplantetur: quod forte hâc ratione fieri concipio: quod ichor acer referatis à calore felis poris subeuntibus corpusculis transpirationis & ceruminis locum cedat, ab iis expellatur, & à poris felis receptus nerveum illorum genus ex genio vellicet & dolorem excitet, ita ut doloris transplantatio indicium modo sit è digito pulsæ & ab auribus receptæ materiæ acris. Hoc verò ab effluviis ut expectem, non modo me-
 varia exempla, sed stupendum illud virgulæ divinatoriæ, prolixius dans le traitte de la Baguette Divinatoire par M. L. L. de Vallemont, descriptæ, movent.

XVIII.

Hæc cura naturalis est, præter quam duplicem aliam adhuc habet *Tb. Paracelsus*, nempe per characteres & per superstitionem *Chirurg. Min. lib. 3. c. 3.* Characterem esse ajunt glossatores ABRACULUS, quod scribunt in charta, digito circumligant elapsisque tribus horis panaritium curatum ajunt. Superstitioalem benedictionibus peragunt, fumendo aquam benedictam, quicum admixto sale cardui benedicti requisitis solemnibus baptizatur digitus, inq; ea, donec moriatur vermis, detinetur, vel aliis. Sed cû hæc familiave Christianum non deceant & à recta ratione aliena sint, recitasse est refutasse, & notabile in pœnam superstitionis exemplum legitur apud *M. Glandorpium*, dum refert rusticum Paronychia-
 medi digiti affectum Exorcistæ auxilium implorasse, qui conjuratione peracta, chartam, hisce characteribus † ut † credis † ita † tibi † eveniat † con-
 scri-

scriptam vinculo firmiter circumligavit, promittens post tres dies vermem sub chartâ conspicuum futurum. Maximi dolores, ut schedulam auferret, rusticum non commovebant, sed Exorcistæ promissis confusus tertio demum die remotis fasciis pœnam suæ superstitionis vidit, quam quarto die luit, gangræna enim serpendo illum supervenientibus convulsionibus extinxit, *In decad. observ. Paronych. obs. 5.*

XIX.

Sin autem tardiùs advocatus fuerit Chirurgus, & digitus ob diurnitatem inflammationis jam fuerit suppuratus, rupto tumore cavendû ne tendines corrumpantur, siq; caro luxurians excreverit, & ex Reduvia Pterygium factû sit, illud ferro vel medicamentis exedendû est. Aut si jam fideratus fuerit exstripan-
 dus. De quibus tamen omnibus ex professo nihil addo, cum non soli Panaritio propria, sed illi cum aliis affectibus communia sint, & ex suo quodque capite peti possit.

XX.

Circa Diætam ut prolixus sim necesse non erit, nisi forsân symptomatibus Reduviæ illam accommodare quis gestiât, illa quippe sanissimum invadit, & hanc occurrentes circumstantiæ variabunt.

01 A 6559

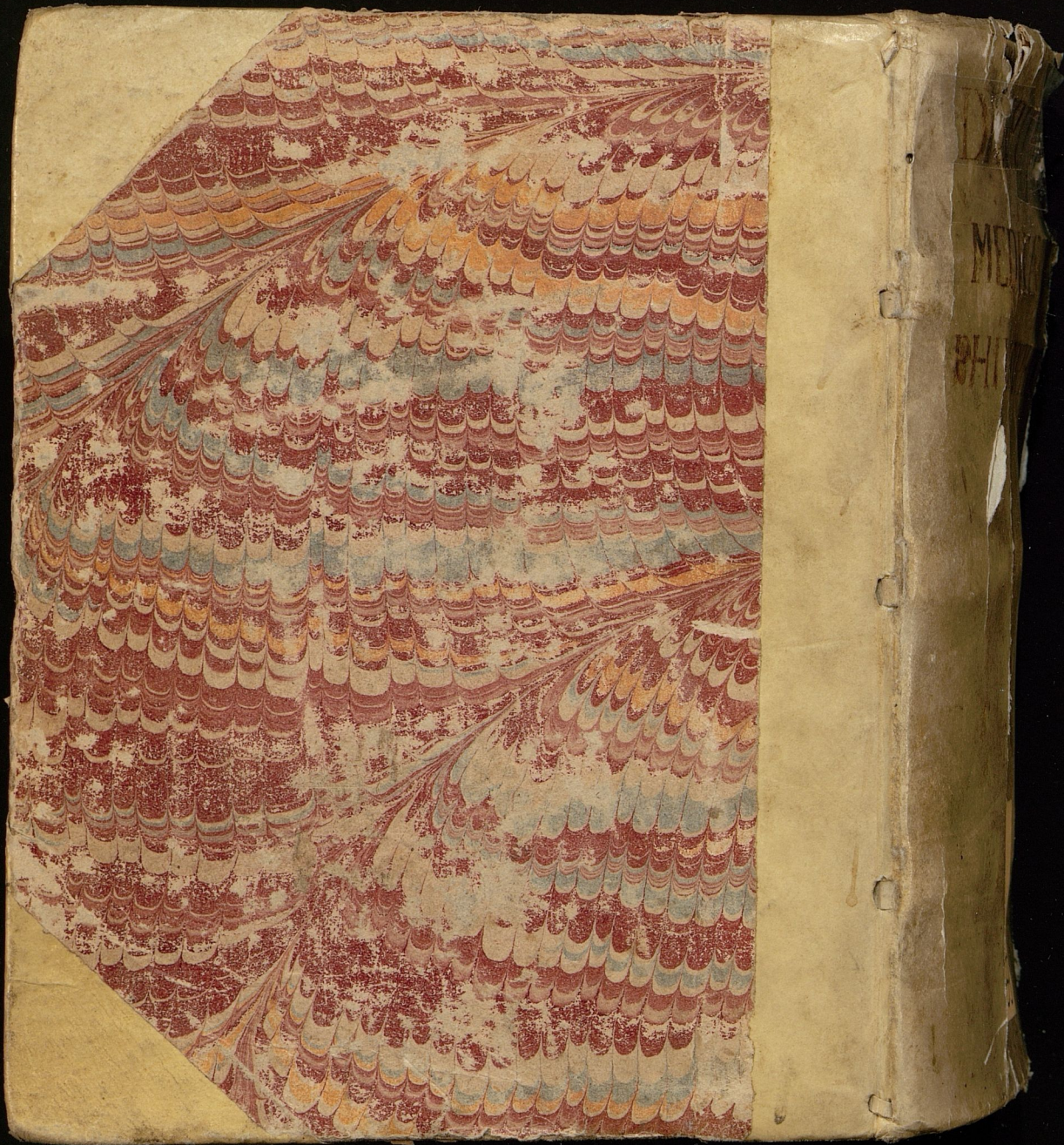
ULB Halle 3
002 936 151

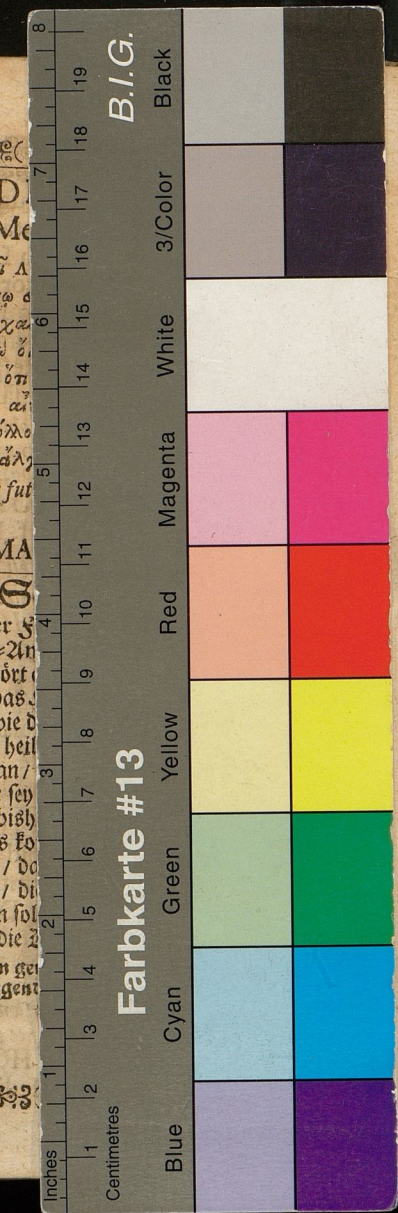

Sb.

LD 17

43
46

DISSERTATIONEM
CHIRURGICO-MEDICAM
DE

PARONYCHIA,

PERMITTENTE

GRATIOSISSIMA FACULTATE MEDICA
ALMÆ ELECTORALIS VIADRINÆ,

PRÆSIDE

DN. BERNHARDO ALBINO,

PHILOS. & MEDICIN. D. P. P. ORD. SERENISS. ET.
POTENTISS. ELECT. BRANDENBURG. CONSIL.
ET ARCHIATRO,

*DOMINO PATRONO ET PRÆCEPTORE SUO,
NUNQUAM SATIS SUSPICIENDO*

Ad Diem 2. Novembr. Anno MDCXCIV.
publicæ eruditorum indagatiōni
permittet

NICOLAUS PRIVIGYEI

N. Hung.

*****:*****

FRANCOFURTI ad VIADRUM,
Typis CHRISTOPHORI ZEITLERI

